

14 januari 1875 Albert Schweitzer wordt geboren te Kayzersberg in de Elzas, waar zijn vader predikant is. →
Zes maanden na zijn geboorte verhuist het gezin naar **Günsbach** in het Münsterdal. ↓

geboortehuis te
Kayzersberg

Jeugd

Terwijl in Günsbach de jonge Albert ervan droomt banketbakker te worden, ontdekt een paar honderd kilometer verderop een zekere Hansen de lepra-bacil. Met die bacil zal Albert vele jaren strijd voeren in plaats van taarten te bakken.

Wanneer Albert toch liever voerman wil worden, bouwt Daimler juist de eerste snellopende verbrandingsmotor, en als de jongen in zijn bed bidt om behoud van alle levende levens, laat St Maxim zijn eerste machinegeweer patenteren.

Hij is muzikaal begaafd. Op zijn negende (1884) bespeelt hij tijdens ziekte van de dorpsorganist het kerkorgel tijdens de kerkdienst.

Grote indruk maakt op hem het monument ter ere van generaal Bruat in Colmar van de franse beeldhouwer Frédéric-Auguste Bartholdi. Albert komt daar dagelijks langs op weg naar school. Afrika werd door het beeld van een liggende neger gesymboliseerd, 'een forse, krachtige gestalte, die niettemin met iets van zwaarmoedigheid hulpeloos om redding en bijstand scheen te vragen.'

De oorlog van 1870-1871, door de Fransen begonnen tegen Duitsland en verloren, had de Elzas Duits gemaakt. AS is dus als Duitser geboren.

De **kerk van Günsbach** was op koninklijk bevel en 'simultaankerk': zowel Protestanten als Rooms-katholieken gebruikten het gebouw. Deze weinig starre, gemeentelijke opbouw was naar Schweitzers hart.

De beeldhouwer Bartoldi is voornamelijk bekend om zijn grootste creatie: het vrijheidsbeeld in New York. Het monument te Colmar is in de Tweede Wereldoorlog verwoest. De kop van de neger werd teruggevonden in de etalage van een banketbakker.

Het zal rond **1883** zijn als hij op een zondag met een vriendje vogels gaat schieten met behulp van een elastiek. Albert ziet de vogeltjes die zo argeloos rondhippen, tsjirpen en genieten van de ochtendzon, maar durft geen 'nee' te zeggen.

Op dat moment begint in het dal beneden de kerkklok te luiden en voor Albert is het de stem van God. Hij springt op, werpt zijn katapult weg en met wijde gebaren verjaagt hij de vogels.

Voor Albert was dit een omslagpunt in zijn jonge leven. Hij heeft bewezen dat hij de moed heeft naar zijn overtuiging te leven en heeft de vrees om door anderen te worden uitgelachen, afgelegd.

FAMILIE ALBUM: 1890. Albert, Vader, zusters Louise, Adèle, Margerit, Moeder, broer Paul en de hond Turk.

In **1893** studeert Schweitzer aan de universiteit van Straatsburg, godgeleerdheid en wijsbegeerte. In 1894-1895 vervult hij zijn militaire dienstplicht, gedurende welk hij verlof krijgt zich af en toe te onttrekken aan zijn militaire verplichtingen ten gunste van zijn studie.

In **1899** promoveert hij op 'de godsdienstfilosofie van Immanuel Kant'. Hij studeert ook een paar semesters in Berlijn en muziek in Parijs. Daar krijgt hij les van de beroemde componist en organist Charles-Marie Widor.

Eenmaal afgestudeerd wordt hij vicaris te Straatsburg, assistent van twee predikanten, waar hij opvalt door zijn beknopte preken van tien minuten, gedachtig aan Luthers woorden om als prediker flink de mond open te doen en er gauw mee op te houden.

In **1905** verschijnt zijn boek dat een standaardwerk over Bach werd: *J.-S. Bach, le musicien poète*.

In **1906** publiceert hij zijn indrukwekkende werk *"Geschichte der Leben Jesu-Forschung"* - een groots opgezet werk waarin hij naging op hoe verschillende wijzen in de loop der eeuwen het levensverhaal van Jezus is benaderd, bestudeerd en gereconstrueerd.

Studie

Man van groeiende faam en steeds krachtiger zelfontplooiing, voelde Schweitzer de noodzaak van een tegenwicht. Niet slechts leidend leven, maar ook dienend leven. Hij had het besef, dat zijn gelukkige levenskansen en zijn gelukkige aanleg hem tot iets verplichtten.

"Ik had niet het recht mijn gelukkige jeugd, mijn gezondheid en werkkraft als iets vanzelfsprekends te benutten. Uit een diep geluksgevoel wies geleidelijk begrip voor het woord van Jezus, dat het leven er niet is om het voor ons zelf te houden."

In 1896 bracht hij de Pinkstervakantie in de pastorie te Günsbach door. Op een stralende morgen, nauwelijks uit de kalme slaap van een rustige nacht ontwaakt, is hij het na rustig overleg met zichzelf eens geworden 'dat ik mij tot mijn dertigste levensjaar gerechtigd zou achten voor de kunst en de wetenschap te leven, om mij daarna te wijden aan een rechtstreekse dienst van de medemens'.

Schweitzer is niet alleen de Bach-kenner bij uitstek, hij is ook Bach-speler par excellence. Het doet de beroemde organist Widor verzuchten "Nu weet ik pas hoe Bach gespeeld moet worden."

In **mei 1904** overleed in Genève de zending Henry Chapuis op 28 jarige leeftijd aan tropenziekte.

Een kort artikel in het blaadje van de Société des Missions Évangéliques de Paris herdacht hem. Het artikel eindigde met de zin:

"Er moeten frisse krachten worden toegevoegd aan het kleine leger, dat aan de oevers van de Ogowe strijdt. Waar moeten wij die frisse krachten vinden? Moge deze oproep de lezers ervan ter harte gaan. Mensen die op de wenk van de Koning eenvoudig: 'Heer ik ga op weg' zeggen, die heeft het zendingswerk en dus het genootschap dringend nodig."

Het was dit artikel dat Schweitzer ervan overtuigde zijn doel gevonden te hebben.

Toen Schweitzer in **1904** besloot zijn leven in dienst van de medemens te stellen, verklaarde ieder die hem kende hem voor gek. Hij was inmiddels een gevierd man, professor aan de universiteit, tweemaal gepromoveerd (doctor in de theologie en de filosofie) en een bekend organist en orgelrestaurateur. Dit alles zou hij opgeven om ergens in de rimboe een onzeker avontuur te beginnen.

Schweitzer hield voet bij stuk. Hij, de dertigjarige universiteitsprofessor, schuift weer in de collegebanken om zich te laten opleiden tot arts. In **1905** voltooide hij een studie orgelbouw en begon hij aan zijn medische opleiding. Zeven jaar lang zwoegt hij op de stof en de praktijk, ondertussen ook nog bezig met zijn werk als vicaris en als organist om zijn studie te bekostigen. Uiteindelijk promoveert hij in **1912** voor de derde maal in zijn leven, nu op het onderwerp *Die psychiatrische Beurteilung Jesu*.

Op **18 juni 1912** huwt hij Hélène Bresslau, die hij in 1898 had leren kennen. Zij was niet alleen verpleegster, maar had ook geschiedenis, filosofie en theologie gestudeerd en begreep Albert als geen ander.

Geen enkele zendingsorganisatie zat te wachten op de vrijzinnig theoloog die Schweitzer was. Uiteindelijk belooft hij zich alleen bezig te houden met medische zorg en dat geeft de doorslag hem uit te zenden naar de Gabon in de Franse Kongo.

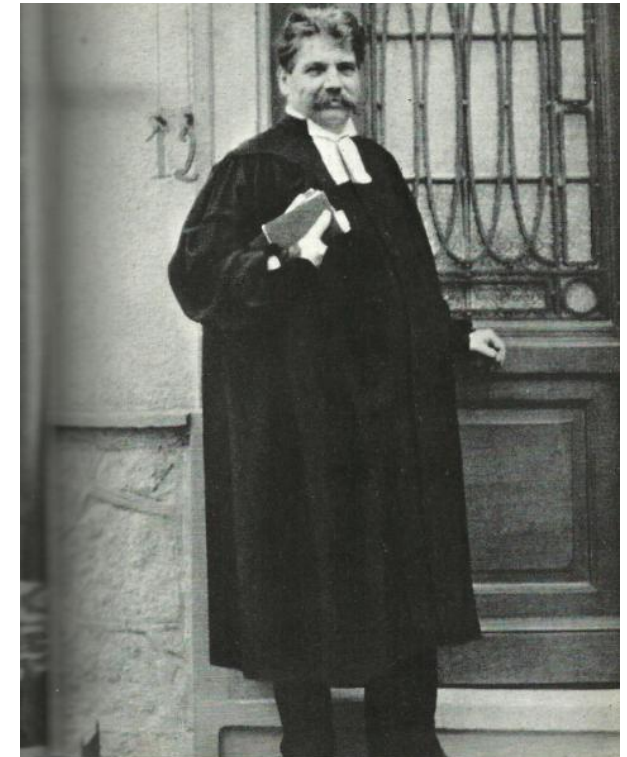
Keerpunt

Eén van zijn biografen stelt: 'alleen iemand met een ijzersterk gestel was tot de haast onmenselijke inspanning in staat om al die zeven jaar als 't ware op drieërlei spoor te rijden.'

Alles liet Schweitzer achter zich met zijn vertrek naar Afrika; de kans op een wetenschappelijke loopbaan in zijn eigenlijke vakken scheen verspeeld, zijn muzikale talenten voorgoed begraven, zijn mond als prediker verstomd. Het wonder is dat het tegendeel het geval bleek....

Sinds 1911 kregen de franse zowel als de duitse ambtenaren hun salarissen niet langer in goudgeld maar in papier. In beide landen was goud zoveel mogelijk aan de geldcirculatie onttrokken. Reden voor Schweitzer om *zijn* geld zoveel mogelijk in goudstukken mee te nemen, al vond zijn vrouw het maar wat 'raar', dat hij aan dat ouderwetse en zoveel zwaardere geld de voorkeur gaf. Hij had een vooruitziende blik; de Eerste Wereldoorlog zou de waarde van het geld gigantisch laten kelderen.

Op 26 maart vertrekt het echtpaar vanuit Bordeaux naar Afrika en op **18 april 1913** vaart Albert Schweitzer de Ogowe op om bij Lambaréné zijn oerwoudhospitaal te beginnen.

Aan boord van het schip hadden ze voor het eerst hun nieuwe, witte tropenkleren aangetrokken.

Al liet Schweitzer alles achter zich, niets hoefde hij op te geven. De Parijse Bachvereniging schonk hem een tropenpiano, bestand tegen het klimaat en met lood bekleed tegen termieten en kakkerlakken, zodat 'de grootste organist van Europa dit, studierend in het oerwoud, kon blijven'.

Zijn belofte om te zwijgen verviel al spoedig en tijdens zendelingenbijeenkomsten en later tijdens de zondagsvieringen in het hospitaal preekte Schweitzer eenvoudig voor zijn toehoorders.

Zijn studie en het schrijven aan zijn boek over cultuurfilosofie heeft hij in de avonden kunnen voortzetten tot aan zijn deportatie in 1917.

Wanneer op **1 augustus 1914** de oorlog uitbreekt, is Schweitzer als Duitser eigenlijk een vijand in het Franse Kongo.

in **september 1917** wordt het echtpaar naar Europa gedeporteerd waar ze in St. Rémy in de Provence de oorlog doorbrengen.

Uitgeput en ziek komen ze in de **zomer van 1918** terug in Günsbach.

Een assistentschap aan het Burgerziekenhuis van Straatburg, zijn functie als vicaris in de St. Nicolaïkerk alsmede het schrijven van journalistieke stukjes waren nauwelijks voldoende voor hun onderhoud en de zware schulden tengevolge van de onderneming in Afrika. Schweitzer voelt zich 'als een dubbeltje dat onder een meubel is gerold en vergeten'.

De gedwongen periode in Europa is niet uitsluitend dieptepunt: Albert krijgt een erepromotie aan de theologische faculteit van Zürich, hij voltooit zijn Cultuurfilosofie en publiceert zijn boek 'Das Christentum und die Weltreligionen'. Zijn Afrika-boek Zwischen wasser und Urwald wordt in alle mogelijke talen vertaald.

In zijn boek Verfall und Wiederaufbau der Kultur und Ethik zag hij zich als mens in een bepaalde wereld gesteld, hij was in staat die wereld kritisch te beoordelen, maar was daarnaast ook verplicht haar te beïnvloeden door – hoe bescheiden ook – te zijn wat hij dacht.

Pessimistisch is Schweitzers cultuurfilosofie in haar kritische ontleding van de eigen tijd: de geschiedenis van onze tijd is van een voorheen nog nooit bereikte onzinnigheid. Optimistisch is hij wanneer hij in enkele woorden het vermanend en bevrijdend parool wist te formuleren, dat tegelijk antwoord en opdracht is: eerbied voor het leven.

Hij tracht begrippen als 'liefde', 'toewijding', 'medelijden', 'deelgenootschap' en 'solidariteit' weer op de agenda krijgen, om de mensheid te stimuleren tot leven op een hoger plan.

Eerste Wereldoorlog

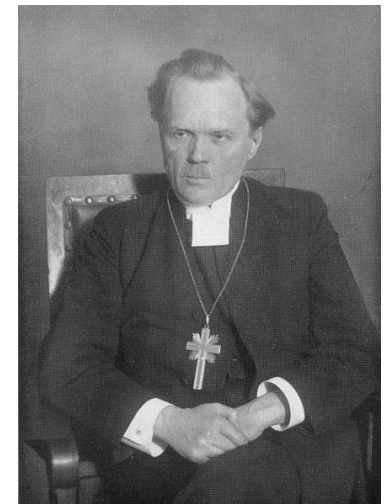
De Lutherse aartsbisschop Nathan Söderblom haalt het dubbeltje tevoorschijn. Hij haalt Schweitzer naar Zweden om aan de universiteit van Uppsala een aantal colleges te geven. Die eer, gevoegd bij de aandacht der Zweedse studenten, bracht hem er geestelijk weer bovenop, terwijl het financieel succes van zijn in Zweden gegeven orgelconcerten hem in staat stelden zijn schulden te betalen en zelfs te sparen.

Op **14 januari 1919** wordt hun dochter Rhena geboren.

Op **14 februari 1924** reist Schweitzer opnieuw naar Afrika. Hélène en Rhena blijven in Günsbach.

Lars Olof Jonathan Söderblom (1866 – 1931) was een Zweeds historicus, aartsbisschop van Uppsala en in 1930 winnaar van de Nobelprijs voor de Vrede.

Het duurt tot **1927** voordat het tweede, definitieve hospitaal kon worden betrokken.

Een omvangrijk barakkendorp, waarin de lijders aan slaapziekte, de dysenteriepatiënten en de krankzinnigen afzonderlijk verpleegd konden worden. Een afzonderlijke barak met onderzoek- en operatievertrekken. Een kliniek voor kraamvrouwen. Waslokalen. Verbandkamers. Woonverblijven voor de dokters en verpleegsters. Keukens. Werkplaatsen.

Van **1927 tot 1929** is hij voor twee jaar met verlof in Europa. Hij geeft in heel Europa lezingen en orgelconcerten.

Hij krijgt in **1928** als tweede mens de prestigieuze Goethe-prijs. Ditmaal gebruikt hij het geld voor zichzelf: hij laat een huis bouwen in Günsbach.

“Goethe heeft mijn huis voor me gebouwd” pleegt hij te zeggen.

Het belangrijkste van die jaren in Europa? Niet de eer van diverse prijzen en eredoctoraten, niet het succes bij zijn concerten, maar het wonderlijke feit, dat overal waar hij verschijnt mensen beginnen uit te lopen.

Schweitzer werd toen reeds een symbool. Hij werd het levende symbool van het beste in de mens, ‘teken van zinnebeeld van een waarachtige humaniteit’.

Op **29 november 1929** vertrekt het hele gezin wederom naar Lambaréné.

Van iedereen die hij ontmoet, eist Schweitzer dakpannen. Aan dakpannen heeft hij in die jaren het meest behoefte, en iedere patiënt verplicht hij tot het leveren van enkele dakpannen.

“Mijn karakter gaat er bepaald op achteruit.”

“Ik droom van de heerlijke tijd, als ik klaar zal zijn met bouwen en eindelijk weer arts zal mogen zijn.”

In een oud pak, een afgedragen loden cape en altijd dezelfde verfomfaaide hoed reist hij derde klas heel Europa af.

Als een organisator in Zwitserland op verontschuldigende toon zegt: “We hebben helaas geen kamer met stromend water voor u kunnen bemachtigen,” antwoordt Schweitzer: “Hindert niet. Tenslotte ben ik geen forel.”

Bouwen, bouwen, bouwen

In **1932** reist Hélène, gedwongen door het klimaat, met Rhena terug naar Günsbach.

Tussen **1932** en **1939** reist Albert viermaal terug naar Europa en elke keer neemt zijn bezorgdheid over het lot, dat de wereld wacht, toe.

De laatste keer, in **januari 1939**, laat hij in Bordeaux zijn bagage aan boord van het schip om met dezelfde boot terug te reizen.

In de twaalf dagen die hij heeft, buit hij zijn tijd tot de laatste minuut uit in de wetenschap dat een nieuwe wereldbrand datzelfde jaar zal uitbreken.

In **1941** weet Hélène ondanks alles naar Afrika te reizen en zich bij haar Albert te voegen, waar ze weer zijn onvermoeibare medewerkster wordt.

1945, 1946, 1947..... Albert Schweitzer wordt in Europa verwacht, maar hij komt niet. Wat houdt hem in Afrika terug?

“De plicht,” zegt hij zelf. “Er komen nu zoveel oude, trouwe medewerkers die door de oorlog niet wegkonden, naar Europa en er komen zoveel nieuwelingen aan.”

Pas op **1 oktober 1948** scheept de dokter zich in voor een bezoek aan Europa. Voor het eerst ziet hij zijn vier kleinkinderen!

In **1949** krijgt hij het verzoek om in de Amerikaanse plaats Aspen, ter gelegenheid van de honderdste geboortedag van Goethe, een rede te houden. Men biedt hem 6100 dollar plus de reiskosten.

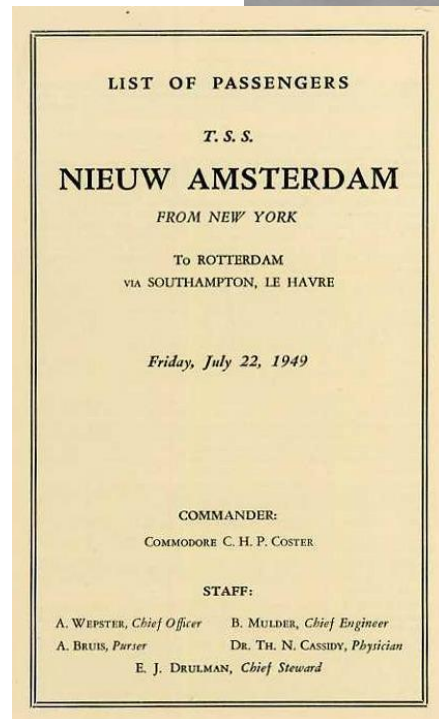
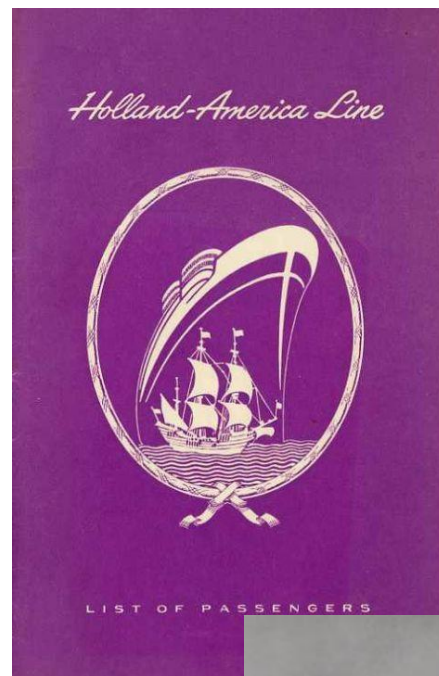
‘Omerekend twee miljoen francs, goed voor de bouw van het nieuwe leproziekenhuis...’.

In **juni 1949** scheept het echtpaar zich in op de Nieuw Amsterdam van de Holland-Amerikalijn.

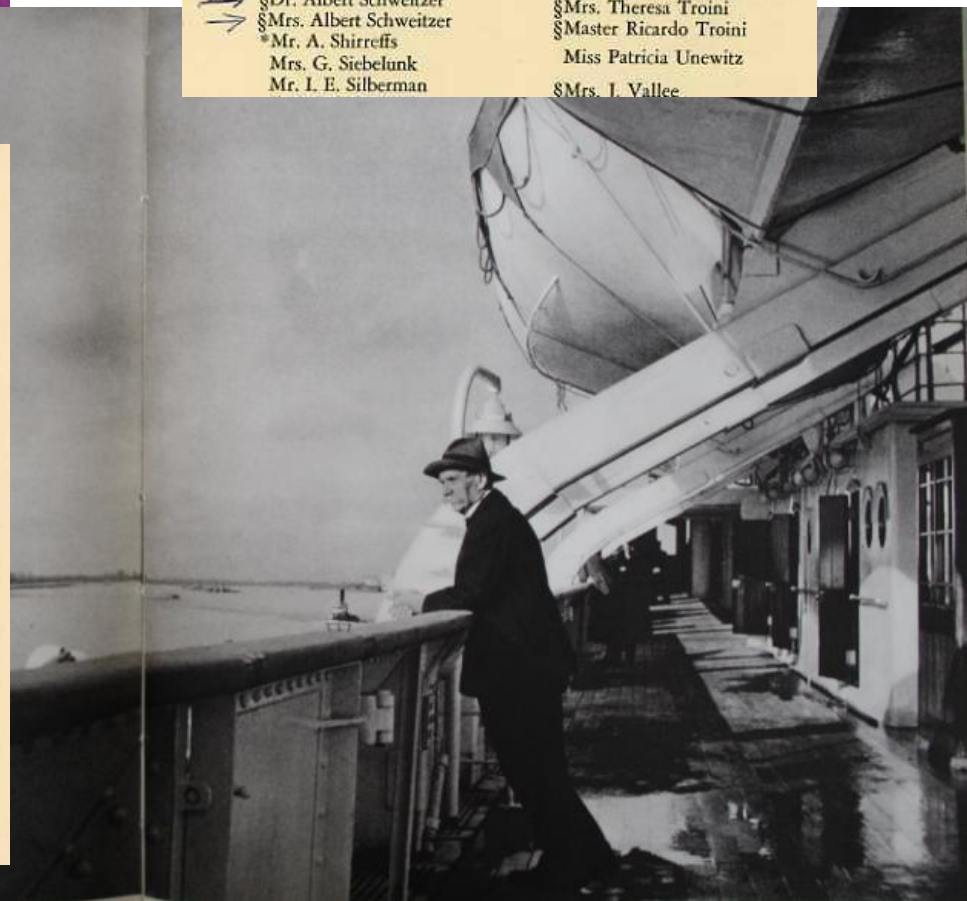
Schweitzer wordt belaagd door journalisten, zijn roem gaat hem vooruit.

In **november 1949** is hij terug in Lambaréné.

Op reis

CABIN CLASS—Continued	
§Prof. Pedro Salinas	Mr. Paulus Stoffels
*Miss A. R. Samuel	Mrs. Paulus Stoffels
*Mrs. Leroy Samuelson	Miss G. J. Stolk
*Miss L. Samuelson	§Mrs. G. Strader
Mrs. E. Sand	Dr. Emil Stutz
Mr. N. Schachenman	Mr. H. Sutterland
Mrs. N. Schachenman	Mrs. H. Sutterland
§Mrs. M. Schacter	*Miss Betsy Sweeney
*Mr. Charles Schaffer	Mr. Jacob Swynenburg
§Miss M. Scheller	Mrs. Jacob Swynenburg
Mr. William Schilperoort	Miss Adriana Swynenburg
Mrs. William Schilperoort	
§Mr. Gottlieb Schmidt	Miss A. M. Tarby
§Mrs. Gottlieb Schmidt	Mrs. A. E. Taube
§Master Edwin Schmidt	Mr. Joseph Taveirne
§Miss Anna Schmidt	Mrs. Joseph Taveirne
Mr. Paul Schneider	Mr. Samuel Tekorte
Mrs. Erna Scholz	Mrs. Samuel Tekorte
Mrs. Lili Scholz	Miss H. Tekorte
Mrs. Maria Schultz	§Mrs. Johanna Thurn
Miss Barbara Schultz	*Mr. Paul Trachtenberg
§Dr. Albert Schweitzer	§Mr. Pasquale Troini
§Mrs. Albert Schweitzer	§Mrs. Theresa Troini
*Mr. A. Shirreffs	§Master Ricardo Troini
Mrs. G. Siebelunk	Miss Patricia Unewitz
Mr. I. E. Silberman	§Mrs. J. Vallee

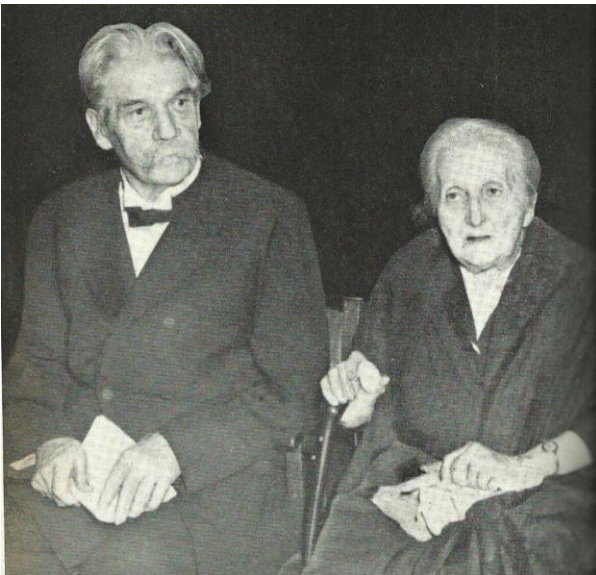
16 september 1951 Schweitzer ontvangt de vredesprijs van de Duitse boekhandel uit handen van zijn oude vriend Theodor Heuss, inmiddels president van de Duitse Bondsrepubliek. (Het geld geeft hij door aan noodlijdende studenten.)

September 1952 Schweitzer krijgt de Paracelsus-medaille van de Duitse artsenbond.

Oktober 1952 Schweitzer wordt opvolger van maarschalk Pétain als lid van de Parijse Académie des Sciences Morales et Politiques.

November 1952 Schweitzer ontvangt uit handen van de Zweedse koningin in Stockholm de Prins-Karel-medaille. Hij wordt ere-burger van Colmar, Kayserberg en Münster, doctor honoris causa in de rechtswetenschappen van de universiteit van Kaapstad en die van Chicago, ere-lid van talrijke verenigingen en.....

in **1953** krijgt hij de Nobelprijs voor de Vrede, die hij pas in **november 1954**, wegens tijdgebrek, in ontvangst komt nemen.

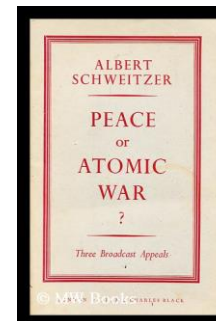

Nobelprijs

Telkens en telkens weer is hij als kandidaat voor de Nobelprijs voor de Vrede genoemd en in 1952 verwachtte men beslist dat hij deze prijs zou krijgen. Maar begin oktober kondigde het comité te Oslo aan, dat het geen van de 31 genomineerden waardig achtte. Een storm van verontwaardiging stak op. Dat de dertig overigen niet waardig werden gekeurd, schenen de Nooren niet zo ernstig te vinden, maar dat die ene, Albert Schweitzer, niet was gekozen, bracht de gemoederen in opstand. Het jaar daarop echter..... Maar Schweitzer had geen tijd. "Ik verzoek iedereen me te laten werken. Ik moet mijn nieuwe lepradorp bouwen. De 147.000 kronen van de prijs zijn me zeer welkom, daarvoor kan ik veel gegolfd plaatijzer kopen...."

's Avonds stroomden duizenden jongeren naar het grote plein voor het raadhuis van de Noorse hoofdstad om een glimp op te vangen van de oude man met zijn warrige haren. Als een vorst werd hij toegejuicht, hij, zoals hij zelf zei: "een ongeschoren man in een oud pakje, hoe komt dat?"

"Eindelijk een groot mens in deze tragische eeuw!" Dat zei Albert Einstein toen hij Schweitzer leerde kennen.

Schweitzer werd in Oslo ontvangen als nog geen enkele Nobelprijswinnaar voor hem. Urenlang stonden de mensen in mistig weer om maar een glimp op te vangen van de grote, wonderbaarlijke man, wiens levenswerk nu voor de wereld werd gekroond. *'Welk een macht heeft toch het goede en hoe gaat het verlangen van de mensen uit naar de persoonlijkheid die geneest en helpt.'*

Schweitzer heeft in Oslo ronduit zijn mening gezegd in een pacifistische rede. Duizenden en duizenden hoorden zijn woorden en een 'blikseminzameling' leverden een bedrag op, hoger dan de Nobelprijs zelf.

Schweitzer was bezig een boek te schrijven over het Koninkrijk Gods. Toen echter zijn vriend Albert Einstein hem op zijn sterfbed liet beloven dat hij voor alles zou strijden tegen het grootste gevaar van de moderne tijd: de atoombewapening omdat dit de mensheid vernietigend bedreigt, heeft Schweitzer zich van zijn theologische en wijsgerige studies afgewend en het vraagstuk der kernsplitsing onder handen genomen. In publicaties wees hij al op de ontzettende gevolgen van de afvalstoffen voor het nageslacht. Hij stelde daarbij, dat geloof in het Koninkrijk Gods betekent geloven in het onmogelijke – de overwinning van de geest der wereld door de Geest van God.